

УДК 658.1

АНАЛІЗ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА РІВЕНЬ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Миронова О.М., к.е.н., доцент, ХНЕУ ім. С. Кузнеця, м. Харків, Україна

Анотація — У науковому дослідженні проведений аналіз факторів впливу на рівень конкурентоспроможності підприємства. Наведені точки зору різних авторів та класифікація факторів за певними ознаками. Зауважено, що фактори, що впливають на рівень конкурентоспроможності, можуть мінятися в залежності від самого підприємства та сфери його діяльності.

Ключові слова — фактори впливу, конкурентоспроможність підприємства, зовнішні фактори, внутрішні фактори.

В той час умови середовища навколо підприємства змінюються та вносять потребу постійного корегування життєдіяльності підприємства. Саме різноманітні фактори оказують вплив на підприємство та провокують внутрішні та зовнішні зміни. Такі зміни, зазвичай, мають безпосередній вплив на рівень конкурентоспроможності підприємства.

Проблемами аналізу факторів, які можуть впливати на рівень конкурентоспроможності підприємства, присвячено роботи багатьох вітчизняних та зарубіжних авторів: І. Ансоффа, О. Гаврильченко, О. Драган, А. Котлика, Т. Лепейко, С. Покропивного, В. Пономаренка, М. Портера, А. Стрікланда, А. Томпсона-мл., Р. Фатхутдінова та ін. Однак й досі немає чіткого переліку факторів впливу на рівень конкурентоспроможності продукції.

Метою даного наукового дослідження є теоретичний аналіз можливих факторів впливу на рівень конкурентоспроможності підприємства.

Фактор – це головний ресурс виробничої діяльності підприємства, рушійні сили економіко – виробничих процесів, які впливають на результат виробничої та

економічної діяльності [2]. Тобто чинниками конкурентоспроможності є ті чи інші причини (суттєві обставини), які частково впливають на рівень і характер конкурентоспроможності підприємства, або ж повністю визначають його.

Фактори, які впливають на конкурентоспроможність підприємства залежать від місця виникнення відносно самого підприємства, сфери походження, характеру, часу впливу та ін. Згідно цього фактори впливають на конкурентоспроможність підприємства крізь конкурентоспроможність товару, тому що саме товар – головний критерій оцінки конкурентоспроможності.

Томпсон-мол. А. А, Стрікланд А. Дж. у [5] визначають на основі аналізу галузі та конкуренції наступні фактори: імідж або репутація, якість продукції, фінансові ресурси, мережа збуту продукції, інноваційні можливості, затрати у порівнянні з конкурентами, виробничі потужності, якість обслуговування клієнтів.

Згідно [2] фактори, які впливають на конкурентоспроможність, гуртуються у залежності від напрямку впливу – зовнішні (впливають на підприємство ззовні), внутрішні (що виникають у самому підприємстві), а також двосторонні. Цей підхід по суті не дуже відрізняється від попереднього але і узагальнює його.

Голубков Є. П. у [1] зазначає, що рівень конкурентоспроможності підприємства використовує такі фактори, як: імідж, концепція продукції, якість продукції, рівень диверсифікації видів бізнесу, підсумкова ринкова доля видів бізнесу, потужність науково-дослідницької конструкторської бази, потужність виробничої бази. Згідно [4] у якості факторів визначаючих конкурентоспроможність підприємства

Таблиця 1

Класифікація факторів, які впливають на конкурентоспроможність підприємства

Ознака факторів	Назва групи факторів
Місце виникнення	внутрішні; зовнішні
Сфера походження	науково-технічні; організаційно-економічні; соціальні; екологічні; політичні
Тривалість дії	постійні; тимчасові
Характер фактору	загальні; специфічні; індивідуальні
Ступінь взаємообумовленості	незалежні; похідні
Ступінь корисності	стимулюючі; дестимулюючі
Роль у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства	основні; другорядні

розглядаються: фактор, який показує у динаміці ступень задоволення споживача, та часовий фактор ефективності виробництва.

Автори у [8] в якості основних факторів, що визначають конкурентоспроможність підприємства, виділяють: ефективність виробничої діяльності підприємства, фінансове становище, ефективність організації збуту і просування товару на ринку, конкурентоспроможність продукції.

Також існує твердження, що фактори впливаючи на конкурентоспроможність продукції, в більшості відносяться до показників якості та ціни. Наприклад Голубков Є. П. у [1] оцінює конкурентоспроможність продукції за допомогою критеріїв якості товару, ціни, доведення товару до споживача, просування товару на ринку.

Фатхутдінов Р. А. у [6] формує конкурентоспроможність продукції на базі індикаторів відносної долі ринку, витрат, відмінних рис, ступеню освоєння технологій, методу продаж, іміджу. Однак Фомін Н. В. у [7] висловлює думку, що основні фактори, які визначають конкурентоспроможність продукції це ціна, витрати на експлуатацію або споживання, наданий сервіс, реклама, імідж та авторитет фірми, співвідношення між попитом і пропозицією. Однак підсумковим критерієм оцінки конкурентоспроможності продукції є частка ринку, яка займає дана продукція.

У цілому, фактори, що впливають на конкурентоспроможність підприємства можна згрупувати за певними ознаками на групи (табл. 1).

Ця сукупність в першу чергу впливає на результати діяльності підприємства на ринку. Розглянемо більш детальну кожену групу факторів.

Зовнішні фактори обумовлюються станом зовнішнього середовища. Фактори зовнішнього середовища поділяються в залежності від свого походження: галузеві (наприклад, рівень конкуренції), макроекономічні (наприклад, платоспроможність споживачів продукції), фактори світової економіки (наприклад, курсові коливання).

Сфера походження факторів показує вплив на конкурентоспроможність підприємства зі змінами науково-технічного розвитку (наприклад, наявність сучасного забезпечення виробництва та системи збуту). У випадку організаційно-економічних факторів на конкурентоспроможність підприємства впливає розвиток економіки, методи та механізми регулювання господарської діяльності керівництвом держави, також ці фактори показують ефективність системи управління підприємства.

Соціальні фактори впливають на рівень попиту на ринку чи у галузі, на конкурентоспроможність продукції, на ціноутворення. Значність впливу екологічних факторів залежить від галузі в якій працює підприємство, тому що законодавство України на має чітких норм відносно утилізаційного збору та забруднення довкілля. Політичні фактори нашої держави сконцентровані на поліпшенні рентабельності великих підприємств, які належать певним групам впливу. Вони в будь-яку мить можуть змінити правила гри у будь-якій галузі. Ці фактори мають дуже сильний вплив на

конкурентоспроможність підприємств в Україні.

За своїм характером фактори поділяються на загальні, специфічні та індивідуальні [72]. Загальні фактори впливають на конкурентоспроможність усіх підприємств в усіх галузях, тоді як специфічні фактори тільки у певної галузі, або певного регіону, індивідуальні фактори обумовлюють стан конкурентоспроможності окремого підприємства.

Фактори постійні та тимчасові визначають загальний рівень конкурентоспроможності підприємства чи змінюють його внаслідок якихось подій.

Ступень взаємообумовленості містить фактори, які впливають на конкурентоспроможність, незалежні та похідні. Незалежні фактори є наслідком певних дій, а похідні є результатом дії незалежних факторів. Тому необхідно впливати саме на незалежні фактори, у той же час слід розуміти зміни похідних.

Фактори, що впливають на конкурентоспроможність, можуть бути позитивними – які сприяють зростанню конкурентоспроможності підприємства, так і до негативних, що руйнують цю конкурентоспроможність.

Вказані фактори грають різну важливість у житті та конкурентоспроможності підприємства тому існує остання ознака, яка включає до себе основні та другорядні фактори. Вплив основних факторів є ключовим для конкурентоспроможності підприємства, тому що вони можуть навіть зупинити його існування. А другорядні фактори на рівень конкурентоспроможності фактично не впливають.

Зазначимо, що сукупність факторів, які впливають на конкурентоспроможність підприємства, дає реальну оцінку стану конкурентоспроможності цього підприємства серед інших гравців ринку, або галузі.

Також слід зауважити, що наведений перелік факторів може бути доповнений у залежності від конкретного підприємства та середовища, в якому воно функціонує.

Таким чином, для найбільш ефективного аналізу рівня конкурентоспроможності підприємства необхідно проводити постійний аналіз факторів, що впливають на нього, тому що їх перелік може змінюватись.

Список використаної літератури

1. Голубков Е. П. Основы маркетинга / Е. П. Голубков. – М.: Финпресс, 2009. – 656 с.
2. Гринько Т. Фактори конкурентоспроможності підприємств / Т. Гринько // Держава та регіони. – 2004. – №2. – С. 50–53.
3. Еремеева Н. В. Конкурентоспособность товаров и услуг / Н. В. Еремеева, С. Л. Калачев. – М.: КолосС, 2006. – 192 с.
4. Рибаківа О. В. Конкуренція і конкурентоспроможність: економічна суть та фактори підвищення [Електронний ресурс] / О. В. Рибаківа. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua>.
5. Томпсон-мл. А. А. Стратегический менеджмент. Концепции и ситуации для анализа / А. А. Томпсон-мл., А. Дж. Стрикленд. – 12-е изд.; пер. с англ. – М.: Изд. дом «Вильямс», 2006. – 928 с.
6. Фатхутдинов Р. А. Конкурентоспособность организации в условиях кризиса: экономика, маркетинг, менеджмент / Р. А. Фатхутдинов. – М.: Маркетинг, 2012. – 892 с.
7. Фомин В. Н. Квалиметрия. Управление качеством. Сертификация / В. Н. Фомин. – М.: Ассоциация авторов и издателей «Тандем». Издательство ЭКМОС, 2000. – 320 с.
8. Чумак Л. Ф. Основні аспекти управління конкурентоспроможністю підприємства / Л. Ф. Чумак, Л. В. Гаркава // Бізнес Інформ. – 2013. – №1. – С. 46 – 50.

Автори

Миронова Ольга Миколаївна, доцент кафедри менеджменту та бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця (olga_myronova@ukr.net).

Тези доповіді надійшли 05 лютого 2017 року.

Опубліковано в авторській редакції.